

De basis voor het leven naar de Bergrede

over de wedergeboorte en het leven in de Geest

J.C. Bette

Over de wedergeboorte

‘Jezus antwoordde en zei tegen Nicodemus: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij iemand wederom geboren wordt, kan hij het Koninkrijk Gods niet zien.’ ‘Jezus antwoordde: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij iemand geboren wordt uit water en Geest, kan hij het Koninkrijk Gods niet binnengaan. Wat uit het vlees geboren is, is vlees, en wat uit de Geest geboren is, is geest.’

Johannes 3 : 3 en 5, 6

Een man van aanzien uit de Hoge Raad van Jeruzalem is onder de indruk van Jezus gekomen en zoekt Hem in de nacht op voor een gesprek. Hij wordt door Jezus onderwezen over het leven uit God en hoe je het Koninkrijk van God kunt binnen gaan. Jezus maakt hem in zijn antwoord duidelijk, dat het draait om geloof in de Zoon van God. Wil iemand dit aangekondigde Godsrijk binnengaan, dan moet hem of haar dit ‘van bovenaf’ ofwel vanuit de hemel, ofwel door God gegeven worden. Het recht op de toegang tot het Koninkrijk van God is immers niemand aangeboren. We noemen dit ‘uit de hemel geboren worden’ ook wel de ‘wedergeboorte’.

In dit nachtelijke gesprek vertelt Jezus wat het wil zeggen uit de Geest geboren te worden. Hoe krijg je persoonlijk deel aan het Koninkrijk van God, hoe word je een (geloofs)kind van God? Ieder wiens leven niet ten diepste in de hemel ontspringt en van daaruit bepaald wordt, staat buiten dat hemelse koninkrijk! Daarom is dit Bijbelgedeelte ook zo van belang voor het begrijpen van de basis voor het leven naar de Bergrede!

Het leven van een christen ontspringt vanuit de hemel: het wordt bewerkt door de Heilige Geest en wordt door de Geest van God ook voortaan bepaald! Leven naar de Bergrede is dan ook alleen mogelijk als een leven uit de Heilige Geest. Vandaar dat wij in het begin van de prediking over de zalig-sprekingen willen stilstaan bij de voor het geestelijke leven noodzakelijke wedergeboorte en de doop in de Geest. De Bergrede geeft onderwijs over het liefhebben van God en

over het liefhebben van de naaste en laat zien dat Jezus naar dat leven de weg(wijzer) is.

Nu naar de uitleg in de woorden van de Here Jezus:

Met een nogal paradoxale uitspraak, die Hij even later in wat andere bewoordingen zou herhalen (vs.5), reageert de Here Jezus op de verklaring van Nicodemus over hoe hij tegen Hem aankijkt (vs.2,3).

Jezus begon met een plechtige verzekering in de vorm van een dubbel 'amen' (vgl. bv. vs.11; 1:52; 5:19,24,25). Met dit antwoord wilde Hij Nicodemus er de ogen voor openen dat zijn benadering verkeerd was. Nicodemus wilde graag 'het Koninkrijk Gods zien' (Johannes gebruikt alleen hier en in vs.5 het begrip 'Koninkrijk Gods') oftewel 'het Koninkrijk Gods binnengaan' (vs.5), d.w.z. hij wilde daarin graag delen (vgl. voor deze betekenis van 'zien' vs.36). Maar daarvoor was méér nodig dan een-diep-onder-de-indruk-zijn van Zijn tekenen en wondermacht. Het kwam er dan op aan die wonderen van de Here Jezus te zien als tekenen van het rijk van God. En dát zou Nicodemus alleen kunnen, als hij opnieuw geboren zou worden. Over die uitdrukking 'opnieuw geboren worden' is nogal wat te doen geweest. Het woordje dat vertaald wordt met 'opnieuw' kan ook zoveel betekenen als 'van bovenaf'. Voor de eerste betekenis pleit het misverstand waarvan Nicodemus in het volgende vers blijkt geeft (vs.4 - 'voor de tweede maal') en tevens de gedachte van de 'wedergeboorte' die we elders in het NT tegenkomen (Tit.3:5; 1 Petr.1:3,23). Een argument vóór de vertaling 'van boven' vormt de inhoud van vs.31 én wat er staat in 1:13 (het 'uit God geboren'). Niet, dat er sprake is van een wezenlijk verschil: de Heer doelt hier op een geboorte uit de Geest (zie vs.5,8) en daarop is zowel het 'van boven' ('uit God', 1:13, vgl. 1 Joh.4:7) als het 'opnieuw' van toepassing. Zo beantwoordde de Here Jezus het 'tenzij' van Nicodemus ook met een 'tenzij'.

Op de vragen van Nicodemus ging de Here Jezus niet direct in. In plaats daarvan herhaalde Hij in wat andere bewoordingen nog eens Zijn uitspraak van daarnet (vs.3). Ter verduidelijking verving Hij het 'van bovenaf' door 'uit water en Geest'. En de uitdrukking 'het Koninkrijk Gods zien' veranderde Hij in 'het Koninkrijk Gods binnengaan'. Dat laatste hield duidelijk een bestraffing in. Nicodemus dacht helemaal ten onrechte aan een opnieuw 'ingaan' in de moederschoot. Hij had kunnen 'weten' (vs.2) dat het om heel andere dingen ging. Zodoende liet hij blijken aan het 'zien' (vs.3) nog niet toe te zijn. Het draaide om het 'ingaan in het Koninkrijk van God'. En op grond van het getuigenis van Johannes de Doper had Nicodemus kunnen weten, dat dáárvóór een 'geboren worden uit water en Geest' nodig is. Met het oog dáárop doopte Johannes met water (zie 1:26,31). Maar de Messias zou dopen met de Heilige Geest (zie 1:33), een doop die het

nieuwe leven schept. En zo gaven die twee, 'water en Geest' tezamen aan welke nieuwe geboorte toegang verschafte tot het Koninkrijk van God. Trouwens, al uit het getuigenis van het OT hadden Nicodemus deze zaken bekend kunnen zijn. In Ezech.36 staat te lezen dat de Here de joden uit de verstrooiing onder alle volken zou verzamelen en hen weer in hun eigen land zou doen wonen (vs.24). Hij zou dan zuiver water op hen sprengen en hen zo reinigen van al hun ongerechtigheden (vs.25). Een nieuw hart en een nieuwe geest zou Hij hun dan geven (vs.26). Hij zou Zijn Geest in hun binnenste geven (vs.27). M.a.w.: door water en Geest zou uit hen een nieuw volk ontstaan, dat alsnog naar Gods geboden zou leven (vs.27). Dat moest 'een leraar van Israël' (zie vs.10) als hij toch weten!

We moeten hierbij opmerken, dat de doop van Johannes een voorlopig karakter had; later zal van allen die tot geloof komen verlangd worden dat zij zich laten dopen op gezag van de naam van Jezus (Hand.2:38; 19:3-5), opdat zij ook gedoopt zullen worden met de Heilige Geest (Hand.2:38; 19:6, zie ook Tit.3:5). De doop met de Geest kon immers pas plaats vinden na Jezus verheerlijking (7:39; 16:7). Wanneer Jezus dus spreekt over het geboren worden uit water en Geest, gaat het op dat moment eigenlijk om iets wat pas in de toekomst zal plaatsvinden, maar Nicodemus had door het OT en de woorden van Johannes al van deze weg kunnen weten.

Om Nicodemus de onmisbaarheid van die nieuwe geboorte nóg duidelijker te laten zien, stelde de Here Jezus dat geboren worden uit (water en) Geest en de natuurlijke geboorte tegenover elkaar (vgl. Rom.8:5-9). Er bestaan volgens Hem twee zijswijzen: die van 'het vlees' en die van 'de Geest'. Krachtens zijn natuurlijke geboorte behoort de mens tot de sfeer van 'het vlees'. 'Vlees' brengt slechts 'vlees' voort. 'Vlees' is in dit verband de aanduiding van de zijswijze die de mens van nature eigen is en die als zodanig zijn denken en doen bepaalt. Dit natuurlijke bestaan verschilt heel wezenlijk van de zijswijze van de Geest. Uit dat verschil vloeit het onvermogen van de mens voort om op eigen kracht het Koninkrijk van God binnen te gaan (vgl. 1 Cor.15:50). Daarom moet wie uit het vlees geboren is, eerst nog 'van boven' geboren worden (zie vs.7). Wie uit de Geest geboren is, is naar zijn wezen 'geest'. En zo iemand kan wél ingaan in het Koninkrijk van God. Heel deze gedachtegang herinnert sterk aan wat Johannes in 1:13 naar voren heeft gebracht. Daar stelt hij het 'uit God geboren worden' tegenover het geboren worden 'uit het bloed, uit de wil van het vlees of uit de wil van een man'. We hebben hier te maken met een gedachtegang die kenmerkend is voor het evangelie van Johannes: dat iemands komaf bepalend is voor diens wezen.

Over de Doper met de Heilige Geest

‘Hij, die mij gezonden had om te dopen met water, die had tot mij gezegd: Op wie gij de Geest ziet nederdalen en op Hem blijven, deze is het, die met de heilige Geest doopt. En ik heb gezien en getuigd, dat deze de Zoon van God is.’

Johannes 1:33,34

Het begin van dit vers herinnert ons sterk aan dat van vs.31. Hier heeft deze bekentenis over Jezus uit de mond van Johannes de Doper evenwel niet zozeer betrekking op de persoon van de Here Jezus als wel op diens waardigheid: dat Hij nl. Degene zou zijn, Die met de Heilige Geest zou dopen. Op dat laatste had het neerdalen van de Geest op Hem in de gedaante van een duif betrekking (vs.32). Om de zin daarvan beter te kunnen begrijpen en aangeven, had God hem, Johannes de Doper, van tevoren een aanwijzing gegeven: op Wie hij de Geest zou zien neerdalen en blijven, ‘Die is het die met de Heilige Geest doopt’. M.a.w.: Die zou niet slechts vol zijn van de Geest (vgl. 3:34; 7:37-39), maar Hem ook uitstorten. En daarmee zou Hij er duidelijk blijk van geven de verwachte Messias te zijn. Door over ‘dopen met de Heilige Geest’ te spreken, onderscheidde Johannes de Doper zijn doop, die ‘met water’ plaatsvond, nog sterker van die van de Here Jezus. Zijn doop was slechts een verwijzing naar de eigenlijke Messiaanse doop. Ook op dat punt was de Heiland duidelijk zijn Meerdere (zie Matt.3:11 en Hand.1:5; 19:1-7).

Vers 34 bevat het slotwoord, waarmee Johannes de Doper zijn getuigenis over de Here Jezus nog eens samenvatte. Opnieuw (vgl. vs.32) wees hij er met klem op dat dit getuigenis van hem berustte op wat hij met eigen ogen had zien gebeuren. Daardoor kreeg het zijns inziens ook blijvende geldigheid (aangegeven met ‘ik heb getuigd’). Op die manier betrok hij zijn getuigenis nog een keer op de openbaring die hij van God had gekregen. Daarbij zullen we in dit verband vooral ook moeten denken aan de stem uit de hemel, die vlak na de doop van de Here Jezus in de Jordaan klonk (Matt.3:17; Marc.1:11; Luc.3:22). Vandaar dat zijn samenvatting neerkwam op die ene zin: ‘Deze is de Zoon van God’. Met het houtos (die daar) greep Johannes de Doper duidelijk terug op hetzelfde woordje uit het vorige vers. Hij doelde daarmee op Degene, die met de Heilige Geest zou dopen. Zodoende wees hij zijn hoorders nog eens met nadruk op de persoon van de Messias en op Diens betekenis als Brenger van het heil. Dat is ook de zin van de titel ‘Zoon van God’. Zoals tevens blijkt uit uitspraken als die van Natanaël (vs.49) en van Marta (11:27), moeten we die benaming in Messiaanse zin verstaan, nl. als aanduiding van de door God aangewezen en in Zijn dienst gestelde Heilbrenger (vgl. Jes.42:1, waar ook wordt gezegd dat Hij een drager van de Geest zal zijn).

Over het verschil tussen de niet-weder-geboren (zielse) en de geestelijke mens

De apostel Paulus spreekt over geestelijke waarheden met woorden die door de Geest zijn geïnspireerd. Deze woorden worden echter door de natuurlijke mens niet begrepen. Paulus noemt zo iemand een 'zielse mens', d.w.z. een mens die door de ziel wordt bepaald; vgl. 15:44. Om er achter te komen wat Paulus daarmee precies bedoelt, moeten we in het tekstverband zoeken: de 'zielse mens' staat hier tegenover de 'geestelijke mens' (vs.15); de mens die door Gods Geest bepaald wordt (vs.12). Hij is niet helemaal gelijk te stellen met de 'vleselijke mens' (3:1,3). Vleselijkheid is meer een gezindheid; 'het ziels zijn' (door het zieleleven bepaald worden) eerder een gesteldheid, een toestand. De 'zielse' mens is dus de mens, zoals hij van nature is met al zijn lichamelijke, gevoelsmatige en verstandelijke vermogens, echter zonder dat hij de Heilige Geest heeft ontvangen (vgl. Jac.3:15; Judas 19), de mens die niet is wederom geboren uit water en Geest (vgl. Joh.1:13; 3:3,5; Tit.3:5). Let wel, het is niet Paulus' bedoeling om aan te geven dat de 'zielse' mens geen (menselijke) geest zou hebben (vgl. vs.11). Ook deze mens heeft geest, ziel en lichaam (vgl. 1Thess.5:23), maar aangezien zijn geest niet is verbonden met Gods Geest (vgl. Rom.8:16), wordt hij door de ziel (de zetel van o.a. de gevoelens, impulsen en wil) overheerst. De natuurlijke mens neemt zo (zonder zondebesef en verootmoediging) niet 'de dingen van Gods Geest' aan (vgl. Joh.3:11). Dat wat Gods Geest bijvoorbeeld via de prediking van het Evangelie bekendmaakt, is hem 'een dwaasheid' of een ergernis (1:23). Hij kan het ook niet begrijpen (vgl. Joh.8:43), omdat Gods Geest niet in hem woont en zijn eigen menselijke geest te beperkt is om deze dingen te beoordelen of te bevatten. Dat laatste wordt uitgedrukt met de zinsnede 'omdat het geestelijk beoordeeld wordt'. Het woord 'geestelijk' is een bijwoord en heeft betrekking op de Heilige Geest en we kunnen deze zinsnede dan ook weergeven met 'omdat het (alleen) door middel van de Heilige Geest onderzocht of beoordeeld wordt'.

Over de doop in de Heilige Geest

Marcus 1:8

Heeft Johannes de Doper in het vorige vers gesproken over Jezus' verhevenheid om wie Hij is, nu spreekt hij over Diens verhevenheid om wat Hij zal doen en wel in vergelijking met zijn eigen werk. Johannes doopte de mensen 'met water', door onderdompeling (baptizō betekent 'onderdompelen', 'dopen', vgl. vs.10; Joh.3:23), als een uiterlijke reinigingsceremonie (zie vs.4,5); maar Hij, de Komende, de Here Jezus, Hij zal dopen met een andere, nog belangrijker doop, nl. met de Heilige Geest (vgl. Matt.3:11). Door Jezus worden deze woorden vlak voor hun vervulling herhaald (Hand.1:5, vgl. vs.8) en later als herinnering door Petrus aangehaald (Hand.11:16, vgl. vs.17). Door de profeten van het OT was

herhaaldelijk beloofd dat de Here God als gave van de eindtijd Zijn Geest zou uitstorten, zie bv. Jes.32:15; 44:3; Ez.37:14; Joël 2:28v.; Zach.12:10. Deze belofte is dan ook nauw verbonden met vergeving van zonden, zie vs.4-5; Ez.36:25-27. Vele joden waren in die tijd de mening toegedaan dat Gods Geest met de laatste profeet, Maleachi, verdwenen was. Nu kondigt Johannes de Doper aan dat de tijd van geestelijke dorheid spoedig voorbij zal zijn. De vervulling van deze aankondiging heeft gestalte gekregen in de doop van Jezus (vs.10) en in de uitstorting van de Heilige Geest door Hem op Pinksteren (Hand.2:33,38v.; 11:15-17).

1Cor.12:13

De samenbindende factor binnen het lichaam van Christus, de christelijke gemeente, is de Heilige Geest. Daaraan hebben alle gelovigen deel en dat maakt hen tot een eenheid. De zinsnede 'want in/met één Geest zijn wij allen gedoopt ...' verwijst naar de doop in/met de Heilige Geest (Hand.1:5). De uitdrukkingwijze 'in/met de Geest' en niet 'door de Geest' is ontleend aan de evangeliën (Matt.3:11; Marc.1:8; Luc.3:16; Joh.1:33), waar we lezen dat de Here Jezus zijn volgelingen 'in/met de Geest' zal dopen. Paulus gaat ervan uit dat alle gelovigen van Korinte deze doop met de Heilige Geest hebben ontvangen (2:12) in de tijd dat ze tot geloof kwamen (Gal.3:2) en gedoopt zijn in water (vgl. Tit.3:5; Hebr.6:2). Het voorzetsel eis (in, naar, tot, gericht op) geeft hier het doel van deze doop aan, nl. 'met het doel één lichaam (te vormen)'. Daarbij vallen alle vroegere onderscheidingen weg. Verschillen in nationaliteit of religieuze achtergrond ('hetzij Joden hetzij Grieken') of sociale status ('hetzij vrijen hetzij slaven') hebben binnen het lichaam van Christus hun geldigheid verloren. Dezelfde boodschap komen we tegen in Gal.3:27,28 in verband met de doop in water. In de nieuwtestamentische periode liet men de bekering zo spoedig mogelijk volgen door de doop in water en de handoplegging voor de vervulling met de Heilige Geest. De 'doop in één Geest' wordt door Paulus ook vanuit een ander perspectief beschreven: 'wij zijn allen tot (of: met) één Geest gedrenkt'. De voorstelling is dat de Heilige Geest (als ging het hierbij om water) op de gelovigen is uitgegoten (vgl. Joh.7:37; Hand.2:17; Rom.5:5). Zo is de Heilige Geest het verbindende element tussen de gelovigen.

Ef.1:13

De lezers hebben 'het woord der waarheid', 'het Evangelie van redding' (vgl. Joh.17:17) gehoord en gelovig aanvaard (vgl. Rom.10:17). De woorden 'gehoord' en 'aanvaard' zijn beide vormen die wijzen op het moment dat de lezers het Evangelie hebben gehoord en zijn gaan geloven in Christus. Zij hebben van Godswege een bevestiging gekregen, de Heilige Geest, die Hij als een zegel op

hen heeft gedrukt. Het verzegelen betekent dat de gelovigen het herkenbare eigendom zijn van en beschermd worden door God (vgl. 4:30; Jes.29:11; Jer.32:10; Openb.5:1; 7:2,3). Het verzegeld worden houdt ook in, dat ze bekrachtigd worden om een opdracht uit te voeren (vgl. Joh.6:27; Hand.1:8). De 'Geest der belofte' kan betekenen dat de Heilige Geest Zélf de belofte is (vgl. Luc.24:49; Hand.1:4; Gal.3:14), of dat het bezit van de Geest de belofte inhoudt, dat de in het vooruitzicht gestelde erfenis (vs.14) metterdaad door de gelovigen wordt verkregen.

Over de drie 'soorten' mensen

(de natuurlijke (zielse) mens, de geestelijke en vleselijke christen)

1Cor2:10-16; 3:1-3

10. Dit vers vormt een contrast met de eerste drie gedeelten van vs.9 en is tegelijkertijd een uitwerking van het vierde. De mensen van de wereld hebben niets gezien, noch gehoord, noch begrepen van Gods wijsheid, maar voor degenen die God liefhebben is Gods reddingsplan wel duidelijk geworden. Vooraan in de zin staat met nadruk 'aan ons'. Paulus zal daarmee in de eerste plaats zichzelf en zijn medeapostelen bedoeld hebben (vgl. 'wij spreken' vs.6), maar toch ook al 'degenen die Hem liefhebben' (vs.9). Het is ons 'geopenbaard' (vgl. Rom. 16:26; Ef.3:3 'dat mij door openbaring het geheimenis bekend is gemaakt') door de Geest (vgl. Ef.3:5 'zoals het nu door de Geest geopenbaard is aan de heiligen'). Inzicht in het heilsplan van God (de redding van de wereld door het kruis van Jezus Christus) verkrijgt men niet door het beoefenen van menselijke wijsheid (vgl. Matt.11:25), maar het wordt van Godswege geschonken. De overbrenger van deze openbaring is de Geest, de Heilige Geest, die de gelovigen hebben ontvangen (vs.12). Dat de Heilige Geest - en de Geest als enige - in staat is een dergelijk inzicht te geven, maakt Paulus nu duidelijk met behulp van een vergelijking tussen Gods Geest en de menselijke geest (vs.11). De uitdrukking de 'diepten van God' (Rom.11:33; vgl. Job 11:7) geeft reeds aan dat de gedachten, plannen en eigenschappen van God zo diepgaand zijn, dat de mens ze nooit zou kunnen doorgronden.

11. Om duidelijk te maken dat alleen de Geest van God 'de diepten van God' (vs.10), Zijn wijsheid, kan openbaren, neemt Paulus het functioneren van de menselijke geest als voorbeeld. Ieder mens is zich ervan bewust, dat hij met zijn geest zijn 'diepten', zijn eigen gevoelens, gedachten, plannen en motieven - hier 'de dingen van de mens' genoemd - onderzoekt en analyseert (vgl. Spr.20:27 'De geest van de mens is een lamp des HEREN, doorzoekende al de schuilhoeken van het hart'). Een ander mens is nooit in staat om onze diepste beweegredenen te kennen, tenzij we er zelf over spreken. Op vergelijkbare wijze geldt dat voor 'de

dingen van God'. Niemand weet wat er in God leeft (tenzij Hij Zichzelf openbaart), dan de Geest van God, de Heilige Geest. De werkwoordsvorm 'hij heeft gekend' (ook in vs.8 gebruikt) heeft een resultaatief aspect: niemand is erin geslaagd buiten Gods Geest om te weten te komen wat er in God omgaat.

12. Het vorige vers besluit met de woorden 'behalve de Geest van God'. Daarop sluit dit vers aan. De gelovigen ('wij') hebben de Geest ontvangen (vgl. Gal. 3:2) toen zij tot geloof kwamen. Deze Geest is echter niet 'de geest van de wereld'. Een dergelijke geest zou alleen op zoek zijn naar wereldse wijsheid (vs.6; 1:20), menselijke wijsheid (vs.5). Overigens bestaat er wel zo'n geest (vgl. Ef.2:2: 'overeenkomstig de loop dezer wereld, overeenkomstig de overste van de macht der lucht, van de geest die thans werkzaam is in de kinderen der ongehoorzaamheid'), namelijk de duivel, die de mensheid verblindt en verleidt tot opstand tegen God (vgl. 2Cor. 4:4). Aan hem hadden de gelovigen deel, voor hun bekering. Maar nu hebben zij 'de Geest uit God' ontvangen. De Heilige Geest wordt hier 'de Geest uit God' genoemd, omdat Paulus duidelijk wil maken dat de Geest die nu in de gelovigen woont van God is uitgegaan en daarom alle plannen en gedachten ('de diepten', vs.10) van God kent. Voor het 'ontvangen van de Geest' zie Joh.14:17; Hand. 1:8; 2:38; 8:15,17; 19:2. Deze Heilige Geest heeft ons vervuld, opdat wij zouden weten (Joh.16:13-15) wat ons door God 'geschonken is' (vgl. vs.9 'hetgeen God bereid heeft ...'). Het door Paulus gebruikte werkwoord 'begunstigen, in genade schenken' is verwant aan het woord 'genade'. Paulus heeft dit woord zeker gekozen, omdat de Heilige Geest ons juist Gods genade (Gods heilsplan) openbaart. De verborgen wijsheid van God (vs.7), die wordt bekendgemaakt door de Heilige Geest, heeft nog steeds dezelfde inhoud als in het vorige hoofdstuk (1:24,30), namelijk het plan van God om door de kruisdood van Jezus Christus de mensheid met Zich te verzoenen, en allen die tot het geloof komen te laten delen in Zijn heerlijkheid (vs.7).

13. Juist daarover, namelijk over de dingen die God ons geschonken heeft, spreken Paulus en zijn medeapostelen (vs.6). Zij doen dat 'niet met woorden die onderwezen zijn door menselijke wijsheid' (vgl. vs.1,4), d.w.z. met retorica en Griekse filosofie. Dergelijke woorden zouden passen bij het prediken van menselijke wijsheid, maar ze zijn niet geschikt voor het verkondigen van de wijsheid van God. Hij spreekt 'met (woorden) onderwezen door de Geest' (zie Joh.14:26). De Geest heeft hem immers de wijsheid van God onderwezen (vs.10,12). De Griekse tekst besluit dit vers met een moeilijk te vertalen uitdrukking, nl. lett. 'met geestelijke dingen geestelijke dingen (ten volle) beoordelende', die we waarschijnlijk moeten uitleggen als 'met geestelijke woorden geestelijke waarheden uitleggende' Alleen geestelijke (door de Geest

onderwezen) woorden passen bij geestelijke (door de Geest geopenbaarde) waarheden, 'de door God genadig geschonken dingen' (vs.12). Het kan echter ook anders worden opgevat en de betekenis is in dat geval: 'voor geestelijke (door de Geest vervulde) mensen geestelijke (door de Geest geopenbaarde) waarheden uitleggende'. In de verzen 14-16 wordt uitgewerkt wat we onder 'geestelijke (mensen)' moeten verstaan.

14. Paulus spreekt dus over geestelijke waarheden met woorden die door de Geest zijn geïnspireerd. Deze woorden worden echter door de natuurlijke mens niet begrepen. Paulus noemt zo iemand een 'zielse mens', d.w.z. een mens die door de ziel wordt bepaald; vgl. 15:44). Om er achter te komen wat Paulus daarmee precies bedoelt, moeten we in het tekstverband zoeken: de 'zielse mens' staat hier tegenover de 'geestelijke mens' (vs.15); de mens die door Gods Geest bepaald wordt (vs.12). Hij is niet helemaal gelijk te stellen met de 'vleselijke mens' (3:1,3). Vleselijkheid is meer een gezindheid; 'het ziels zijn' (door het zieleven bepaald worden) eerder een gesteldheid, een toestand. De 'zielse' mens is dus de mens, zoals hij van nature is met al zijn lichamelijke, gevoelsmatige en verstandelijke vermogens, echter zonder dat hij de Heilige Geest heeft ontvangen (vgl. Jac.3:15; Judas 19), de mens die niet is wederom geboren uit water en Geest (vgl. Joh.1:13; 3:3,5; Tit.3:5). Let wel, het is niet Paulus' bedoeling om aan te geven dat de 'zielse' mens geen (menselijke) geest zou hebben (vgl. vs.11). Ook deze mens heeft geest, ziel en lichaam (vgl. 1Thess.5:23), maar aangezien zijn geest niet is verbonden met Gods Geest (vgl. Rom.8:16), wordt hij door de ziel (de zetel van o.a. de gevoelens, impulsen en wil) overheerst. De natuurlijke mens neemt zo (zonder zondebesef en verootmoediging) niet 'de dingen van Gods Geest' aan (vgl. Joh.3:11). Dat wat Gods Geest bijvoorbeeld via de prediking van het Evangelie bekendmaakt, is hem 'een dwaasheid' of een ergernis (1:23). Hij kan het ook niet begrijpen (vgl. Joh.8:43), omdat Gods Geest niet in hem woont en zijn eigen menselijke geest te beperkt is om deze dingen te beoordelen of te bevatten. Dat laatste wordt uitgedrukt met de zinsnede 'omdat het geestelijk beoordeeld wordt'. Het woord 'geestelijk' is een bijwoord en heeft betrekking op de Heilige Geest en we kunnen deze zinsnede dan ook weergeven met 'omdat het (alleen) door middel van de Heilige Geest onderzocht of beoordeeld wordt'.

15. De natuurlijke mens (vs.14) is niet in staat de wijsheid van God te onderzoeken of beoordelen, de geestvervulde mens is echter in staat alle dingen te beoordelen. Een geestelijk mens onderscheidt zich van de gewone mens, doordat hij de Geest van God heeft ontvangen en zich door de Heilige Geest laat onderwijzen (vs.10). Aangezien de Geest 'alle dingen' doorzoekt, zelfs de diepten

van God, is de geestelijke mens ook in staat 'alle dingen' te onderzoeken of beoordelen. De inzichten die de geestelijke mens heeft, beperken zich dus niet alleen tot geestelijke zaken, maar hij kan zich over alle dingen uitspreken met een geestelijk oordeel. Paulus' uitspraken staan echter wel in het teken van Gods heilsplan. Het gaat hier niet om bv. natuurwetenschappelijke kennis en aangeleerde vaardigheden. Hierin kan een natuurlijk mens zich best meer bekwaamd hebben dan een geestelijk mens. Met de woorden 'zelf wordt hij echter door niemand onderzocht of beoordeeld' bedoelt Paulus dat geen enkel natuurlijk mens in staat is om een geestelijk mens te beoordelen (vgl. Joh.3:8), omdat het de natuurlijke mens ontbreekt aan geestelijk (door de Geest bewerkt) inzicht. De geestelijke mensen zijn natuurlijk wel in staat elkaar te beoordelen, omdat zij deelhebben aan dezelfde Geest van God.

16. Met een citaat uit Jes.40:13 (ook aangehaald in Rom.11:34) levert Paulus het bewijs, dat de natuurlijke mens inderdaad niet in staat is de geestelijke dingen te beoordelen. Het citaat is een retorische vraag. Niemand durft immers te beweren een verstand te hebben dat gelijkwaardig is aan dat van de Here of de gedachten en plannen van God te kunnen beoordelen of God zelfs raad te geven. De betekenis van het woord nous (gemoed, innerlijk; verstand; zin, gezindheid) ligt hier natuurlijk dicht bij 'Geest' (vs.10). In de nous van God liggen Zijn wijsheid, gedachten en plannen besloten. Maar dan komt het verlossende antwoord: de gelovigen (wij) hebben juist dat denken. De eenheid tussen de Vader en de Zoon is zodanig, dat het denken van de Zoon niet van het denken van God de Vader verschilt. De gelovigen hebben dit denken, omdat de Geest van God, de Geest van Christus (zie Rom.8:9) in hen woont. Daarmee woont Christus Zelf in hen (Rom.8:10; 2Cor.13:5; Gal.2:20) en is Zijn denken het hunne. De natuurlijke mens moet niet menen dat hij in staat is de geestelijke dingen, zoals het heilsplan van God, te beoordelen. Het is duidelijk dat Paulus zich hiermee afdoende heeft verdedigd tegen degenen die vinden, dat de vorm en de inhoud van het Evangelie moet worden aangepast aan de Griekse filosofie. Het Evangelie valt niet met de normen van de Griekse logica en filosofie te beoordelen. Evenmin moeten de nog niet bekeerde of de vleselijke Korintiërs denken, dat zij zich over mensen als Paulus een oordeel kunnen aanmatigen (9:3).

3:1 Het vorige hoofdstuk (1Cor.2) werd besloten met de hoge status van de geestelijke mens (de door de Heilige Geest vervulde gelovige). Nu komt Paulus echter tot een droevige conclusie. De Korintische gelovigen mogen dan de Heilige Geest hebben ontvangen (vs.16; 2:12,16), ze gedragen zich niet als zodanig. Alle nadruk in de zin valt op het eerste woordjes 'en ik', dat met 'ik echter' kan worden vertaald.

Dat Paulus de Korintiërs hier weer met 'broeders' (broeders en zusters) aanspreekt, wijst erop dat hij ondanks de teleurstelling hen toch als medebroeders ziet. Hij kon echter niet tot hen 'spreken als tot geestelijke mensen' (2:15), maar (hij kon slechts tot hen spreken) als tot 'vleselijke mensen, als tot kleine kinderen in Christus'. Let wel, Paulus zegt hier niet dat zij de Heilige Geest in het geheel niet hebben ontvangen - zij hebben dat wel degelijk (vs.16, 2:12) -, maar dat zij niet als zodanig aanspreekbaar zijn. Hun instelling is ongeestelijk, ja 'vleselijk'. De TR heeft hier 'vleselijk, met het karakter van vlees, de aan de zonde onderworpen mens'. Dat houdt in dat hun instelling past bij 'het vlees', de oude gevallen menselijke natuur. Zij leven naar het vlees (vgl. Rom.8:5; 2Cor.1:12; Gal.5:17; Col.2:18). Een aantal oude handschriften heeft hier 'vlezen, van vlees'. Dat houdt in dat hun bestaanswijze niet gekenmerkt wordt door de Geest, maar door 'vlees' (vgl. Joh.3:6; Rom. 7:18). Zij worden gedreven door lichamelijke impulsen en lusten. Dat is een onthutsende conclusie, bij alle pretenties die de Korintiërs voeren (vs.18; 4:8; 9:3; 2Cor.10:12; 11:18). Paulus moest tot hen spreken 'als tot kleine kinderen in Christus'. De 'onmondigen, kleine kinderen' staan tegenover de 'volmaakten, volwassenen'; 2:6; zie Col.1:28), tot wie Paulus wél met goddelijke wijsheid kon spreken. Weliswaar zijn de gelovigen van Korinte 'in Christus' (door het geloof en de doop aan Hem verbonden), maar in hun gedrag en instelling is daar nog weinig van te merken, en daar spreekt Paulus hen op aan.

3:2 Paulus blijft nog even stilstaan bij het beeld van de zuigelingen. Zij zijn alleen in staat om melk tot zich te nemen en geen vast voedsel. De eerste zin van vs.2b 'jullie waren nog niet krachtig' of 'jullie waren nog niet in staat (vast voedsel te eten)' klinkt als een constatering; zó was de toestand van de Korintiërs toen zij net tot bekering waren gekomen. De tweede zinsnede 'maar zelfs tot nu toe zijn jullie niet krachtig' of 'maar zelfs tot nu toe zijn jullie niet in staat (vast voedsel te eten)' is een regelrecht verwijt; het is hun eigen schuld dat zij niet tot geestelijke volwassenheid zijn gekomen. Wanneer Paulus zegt dat hij hun melk en geen vast voedsel gegeven heeft, rijst direct de vraag of Paulus twee soorten evangelie gepredikt heeft; een voor beginners zonder Gods wijsheid, en een voor gevorderden met Gods wijsheid. Dit is zeker niet het geval; Paulus predikte maar één Evangelie. Waar hij ook kwam liet hij het Woord van God tot zijn volle recht komen (Col.1:25,26), waarbij Gods wijsheid, Gods geheimenis (2:7), nl. het kruis van Christus (1:23; 2:2) centraal stond (vgl. 2Cor.11:6). Aan de geestelijk volwassen christenen kan ten volle de wijsheid van God (vaste spijs) doorgegeven worden, aan geestelijke zuigelingen echter alleen wat voor hen gemakkelijk te verteren is (melk), nl. die dingen tot het eerste onderwijs behoren (vgl. Hebr. 5:11-6:3). Dit laatste was het geval bij de Korintiërs. Zo blijkt in 15:12

dat sommigen onder hen zelfs de opstanding van de doden, die Paulus wel heeft gepredikt, niet hadden aanvaard.

3:3 De reden, waarom Paulus niet tot hen kon spreken als tot echt geestelijke mensen (vs.1) en waarom zij slechts een gedeelte van zijn woorden konden (wilden) aanvaarden (zie vs.2), is dat zij nog 'vleselijk' waren. De beschuldiging klinkt scherp: 'want jullie zijn nog (steeds) vleselijk'. Daarom bewijst Paulus dat dit inderdaad zo is. Er is immers 'naijver en twist en tweedracht' (vgl. Gal.5:19) onder hen. Het woord 'ijver' is op zichzelf niet negatief, maar het betekent in dit verband 'ijver tegen elkaar', proberen de ander in belangrijkheid voorbij te streven, met de ellebogen werken. Jac.3:13-15 zegt in dit verband treffend: 'Wie is wijs en verstandig onder u? Hij tone uit zijn goede wandel zijn werken met wijze zachtmoedigheid. Indien gij echter bittere naijver en zelfzucht in uw hart hebt, beroemt u dan niet en liegt niet tegen de waarheid. Dat is niet de wijsheid die van boven komt, maar zij is aards, ongeestelijk (zie 2:14), duivels' (tweespalt, verdeeldheid zaaiend), dat we in de TR aantreffen, heeft niet zozeer betrekking op tweedracht en onenigheid in de privé-sfeer als wel op onenigheid tussen partijen, zowel in de gemeente als in de maatschappij. De woordjes 'soms niet ...?) geven aan dat de vraag 'zijn jullie dan niet vleselijk en wandelen jullie dan niet naar de mens?' vanzelfsprekend met 'ja' beantwoord moet worden. De gelovigen van Korinte wandelen (leven en handelen) 'naar de mens', d.w.z. zoals de gewone zondige mens (Ef.4:22) leeft, zonder de vernieuwing door de Heilige Geest (vgl. Rom.12:1,2; Ef.4:23; Tit.3:5). Dit komt overeen met leven 'naar het vlees' (Rom.8:4; vgl. Rom.7:5; Ef.2:3) en staat tegenover het wandelen 'naar de Geest' (Gal.5:16; vgl. Rom.7:6; 8:4).